

Nehéz bűnbánattal rogy össze bennen a harag, az asztal fölé hajlok, nagyon nyomorultnak érzem magam. A kenyér feketére égett domborulata olyan, mint valami fekete nap s érzem, hogy süti az arcom.

Anyám sír vastag könnyekkel, mint a réti mocsár talajzive a szobám falán. Már szeretnék hozzá lépni, kérni Öt, hogy nyugodjon meg, de ehhez túlságosan kemény vagy inkább gyáva vagyok. A kenyér után nyúlok, hogy eszem és így vigasztalom meg az anyámat. Semmisen meg le belőle a torkomon, amit összerágok, ki kell köpnöm az asztal alá. — Talán beteg vagyok? — gondolom, a nyelvem száraz, mintha fából volna, a fejemben egész kovácműhely dörömböl. A vastagabb kabátom veszem magamra és fázom. Nem lehetek beteg. Különben sem emlékszem, hogy itt beteg lett volna valaki, valamikor. Künn erősen virrad, én is eloltom a lámpát. Az ablakon bizonytalanul vetődik be a világosság, mint valami hivatlan vendég.

Rideg Sándor

TÁPLÁLKOZÁSUNK IRÁNYVONALAI

A HID múlt év októberi számában bemutattuk a helyes táplálkozás alapelveit és egy vázlatot adtunk, amely az egyéni létminimum szükségleti cikkeit tartalmazta. Dr. Petrović Milan, a beográdi állami kórház főorvosa most megjelent tanulmányában 1*) tovább ment egy lépéssel és az élettani követelményeinek megfelelő táplálék mennyiséget Jugoszlávia egész lakosságára vonatkoztatva összehasonlította a belföldi fogyasztásra kerülő étellemmel. Ez a tanulmány figyelemreméltó igazságokat tartalmaz, megérdemli, hogy vele jobban foglalkozunk.

A létminimumot véve alapul, Jugoszlávia lakosságának táplálkozása 13.772 milliárd kalóriát igényel. Ebből 5.233 milliárd a zsiradék, 1.377 milliárd felében állati, felében növényi eredetű fehérje és 7.161 milliárd a cukor. Evvel a tudományos követeléssel szemben a valóság a következő képet mutatja:

1935-ben fogyasztásra került cikkek sulya és kalóriatartalma

	zsiradék		fehérje		cukor	összesen
	állati és növényi	állati	állati	növényi		
suly (ezer tonna)	184·2	108·3	319·5	2.358·8	2.970·8	
kalória (milliárd)	1.713	406	1.392	9.642	13.153	

Ugyanakkor minimálisan kellett volna: 581.5 ezer tonna zsiradék, 172 ezer tonna állati és ugyanannyi növényi fehérje és 1,790.2 ezer tonna cukor, amely azt jelenti, hogy ha csakis a tápértéket tartalmazó részeket vesszük, mennyiségileg és minőségileg elégtelenül táplálkoztunk.

1*) „A falusi gyermek tápláléka Jugoszláviában”, „Narodni podmladak“ (A Gyermekvédő Liga közlönye) I. II. szám.

A mennyiségi hiány 617 milliárd kaloria, ami fél millió ember egyévi táplálékával egyenlő, akik ezek szerint — statisztikailag — éheztek; minőségileg táplálékunkból hiányzott a megfelelő mennyiségű zsír, (a szükségesnek csak egyharmadát fogyasztottuk) minek hiányát szénhidrátokkal fedeztük, főleg kukoricával, továbbá az állati fehérje (hús) hiányát a kisebb értékű növényivel pótoltuk.

Ha a hivatalos kimutatás adatait összevetjük, akkor azt látjuk, hogy 1935-ben a főbb élelmi-cikkekből

	belpiacra került	szükséges volt	hiány
hús	144 ezer tonna	207 ezer tonna	63 ezer tonna
zsír	184 „ „	581 „ „	397 „ „
buza, rozs	2155 „ „	2400 „ „	245 „ „
főzelékféle	1630 „ „	2700 „ „	1070 „ „
tej	1880 „ liter	2700 „ liter	820 „ liter
tojás	460 millió drb	1800 millió drb	1340 millió drb

Ezeket az óriási hiányokat, amint már említettük, főleg kukoricával, pótoltuk elvonva azt az állatoktól. Ennek az eredménye egyrészt a szervezet legyengülése és ellenállóképességének gyengülése, másrészt az állatállomány satnyulása, ami újjólag a hús és zsírtermelés csökkenéséhez vezet.

Ez dr. Petrović fejtegetésének lényege, aki a fentebb elmondottak hivatalos forrásokból származó bemutatása után a következő, minden tekintetben helytálló, bátor megállapításokhoz jut:

„... Jugoszlávia, dacára annak, hogy földmivelő és állattenyésztő országnak számít, nem termel annyi táplálékot, amennyi lakossága szükségleteit fedezné és ennek ellenére mégis élelmiszert szállít külföldre. Így élelmiszer kivitelünk egyenesen népünk, ifjúságunk egészségének rovására megy. Csak azért, mert földmivelő lakosságunk végtelenül szűkösen él és a maga és gyerekei szájától vonja el a falatot, csak azért, mert állatait nem táplálja, tudunk búzát, takarmányt, gyümölcsöt, bort, élő és vágott marhát, zsírt, sajtot és más élelmi cikkeket külföldre szállítani.“

„De még a termelés meglevő állapota is viszonylagosan jó lenne, ha az elosztás szabályos volna, így azonban, különösen a passzív vidékek lakosságának táplálkozása kibírhatatlan és rettenetes.“ (I. c. 35 old.)

II.

Hogyan történik az elosztás?

Tudjuk, hogy az élelmiszerek a fogyasztókhöz csak vétel útján juthatnak el.

Az állami statisztikai hivatal kimutatásaiból láthatjuk, hogy a földmivelő lakosság 68%-nak 5 hektáron aluli birtoka van, ami azt jelenti, hogy Jugoszláviában a 3 milliónyi városi lakoságon kívül még kb. 8 millió azoknak a száma, akik élelmiszereik túlnyomó részét vásárolni kénytelenek. És ha az elosztás módját meg akarjuk

érteni, ennek a lakosságnak jövedelmi viszonyait kell vizsgálat alá venni.

Vidaković Slobodan, Beograd városának egészségügyi tanácsnoka kutatásaival kimutatta, hogy a jugoszláviai városok lakosságának 85%-át hivatalnokok, munkások, kiskereskedők és kisiparosok, illetőleg ezek családjai alkotják. Tehát olyanok, akik munkaerejük közvetlen vagy közvetett eladásából élnek. Ha most a kérdés megoldásához közelebb akarunk jutni, akkor egyrészt azt kell megállapítanunk: elégséges-e a jövedelem az élet fenntartására, másrészt az élelmiszerárak emelkedésével lépést tartott-e a bérek emelkedése?

Októberi cikkünkben ismertettük azt a vázlatot, amelynek alapján az első kérdésre megadhatjuk a választ. Szubotícán pl. az átlagos munkabér tavaly augusztusban az egyéni létminimum 65 és szeptemberben 58%-a volt. A viszony más városokban sem kedvezőbb.

Tagadhatatlan tény az általános drágulás. Ha csak az utolsó évet vesszük, látjuk, hogy a bérek emelkedése nem volt arányban azzal a drágulással, amit az élelmiszer és ruházati cikkek, lakbérek mutattak. Ezt a tényt legszemléltetőbben a Nemzeti Bank kiskereskedelmi árándexe és a Munkásbiztosító bérindexének összevetése igazolja:

		kiskereskedelmi árak	munkabérek
1937.	I.	100	100
"	VI.	106	104.6
"	IX.	108	107.7
"	XII.	112.5	106.9

Látjuk, hogy az árak állandóan emelkednek, míg a bérek emelkedése csak szeptemberig tartott, az azóta beállott esés még jobban kimélyítette azt a különbséget, amit az élelmi cikkek árainak átlagos havi 1%-os és a bérek fél%-os emelkedése hozott létre. Vagyis az átlagos jövedelem nem elég az életfenntartásra és az egyre szélesebb méretű drágulással sem tartott lépést.

III.

Összefoglalva az eddig megállapítottakat, látjuk, hogy az élelmiszerkivitel nagyarányú forszírozása, amit a főbb cikkek kiviteli statisztikája mutat, figyelmen kívül hagyta a szükségleteket.

	buza	tengeri	hús	zsir	tojás
	k i v i t e l t o n n á k b a n				
1934	97.901	633.377	13.480	1.505	12.010
1935	30.390	387.717	21.210	4.530	11.727
1936	293.802	91.216	23.880	7.432	12.716
1937	318.035	715.196	22.054	8.333	12.931

Élelmiszer kivitelünk 1937-ben érte el tetőfokát és ez a belföldi árak említett alakulására is okvetlen kihatással volt.

Másrészt, az ország lakosságának kb. 85%-a szükségletei túl-

nyomó részét vétel útján fedezi és az árak emelkedése sem a jövedelem nagyságával, sem annak alakulásával nincs összhangban.

Ezen tények végleges hatása azután a közegészségben jelentkezik. A szaporodási arányszám 21%-os csökkenése mellett a sorozási bizottságok idevágó jelentései bizonyítják, hogy az alkalmasnak talált regruták százaléka különösen a passzív országrészeken állandóan csökken. Márpedig ma, amikor a népek fennállásáért folytatott küzdelemben a véderő egyre fontosabb szerephez jut, ez a körülmény károsan befolyásolhatja sorsunk további alakulását.

Jugoszlávia lakosságának erősebb táplálkozásra van szüksége, amit számára csakis — minden ország legnagyobb kincse és haladásának záloga — a nép összesség és a népegészség érdekei alá rendelt vezetés biztosíthat.

Pálics Miklós

Petrovoszelói reggel

A folyó hullámszik lent, zajog, csörög,
Halászcsonakban öreg halász és kis kölyök.
A kicsinyke ház fala mögött
Virágba, kalászsza nyílnak a rögök.
Pipiskedik a kis ház a töltés fölött.
A nap vereslik, meleg és örök!
Épp, hogy kibújtam a tiszta falusi ágyból
És a vízbe, a hajnalba könyökölök.

Ó, tárt ablak és víz és fűzesek az ablak alatt!
Dühöng a szél, paskolja a folyót,
Medréből tán rögtön kicsap
És töltést, házat, mindent összenyom!...
Varsák lesik a vízben a halat.
Hogy táncol a csónak a habokon!

Tegnap a falut jártuk s a szeles vízparti erdőt.
Este együtt ültem lelkes dolgozókkal,
Szalonnát, főtt krumplit szeltek a kések.
Tisza szőke vizétől, a testvéri örömtől
És tiszta szemek fényétől voltam részeg.
Milyen drágák a kis gyerekarcok,
Ragyog a szeme a marokverő lánynak!
Eső volt tegnap s hideg sárban az öregek
A szigeten krumplit kapáltak.

Ladikon jöttek a krumpliföldről
És késő órákig járta a szó.
Vidám füst szállt a szabadkéményben,
Munkások ültünk, körbe, szépen:
Halász, borbély, diák és arató.